

ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชน เชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

THE PARTICIPATION SYSTEM OF WASTE PRODUCTS INTEGRATION MANAGEMENT OF COMMUNITY IN THE CENTRAL AREA

สัมพันธ์ สุกใส

Samphan Suksai

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: tonggy132@gmail.com

Received November 8, 2020; Revised November 27, 2020; Accepted December 20, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง และ 2) สร้างแบบจำลองระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวน 25 รูป/คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาพื้นฐานมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง พบว่า ปัญหาหลักคือปัญหาการบริหารจัดการขยะ รองลงมาเป็นปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีสาเหตุมาจากความไม่รู้เรื่องการจัดการขยะของประชาชน ขณะที่แนวทางการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนทุกคนควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การสร้างความตระหนักรู้ด้านการจัดการขยะ และมีการประเมินสถานการณ์ขยะอย่างต่อเนื่อง

2. แบบจำลองระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง พบว่า มีเป้าหมายหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ชุมชนสะอาด 2) ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ และ 3) ประชาชนสุขภาพดี โดยมีหลักการบริหารจัดการ คือ การจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล การจูงใจในการจัดการขยะ การปลูกจิตสำนึกรับผิดชอบในชุมชน การกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

คำสำคัญ : ระบบ, การมีส่วนร่วม, การจัดการขยะ, ชุมชน, บุรณาการ

Abstract

The objectives of this article are to 1) analyze the fundamental problems of integrated waste management participation of the communities in the central provinces area and 2) to build a model of a system of integrated waste management participation of the communities in the central province area. This research deployed mix-research method with the survey sample of 400 people, 17 key informants / person and 25 photos / specialist in the field were obtained by the specific termination method. The research instruments were 1) questionnaire; 2) in-depth interview form and 3) group discussion record. Statistical data analysis was done by using a computer program and used Content Analysis Technique for context analysis.

The results of this research found that:

1. Fundamental problems of integrated waste management participation of the communities in the central provinces area found that the main problem is the waste management problem followed by the waste problem in the community that is caused by the ignorance of public waste management while the participatory approach found that all people should be trained in waste management to raise waste management awareness and conduct continuous assessment of the waste situation.

2. The model of the integrated community waste management system of the communities in the central provinces area was found to have 3 important goals: 1) clean communities, 2) clean Thai localities, and 3) healthy people. The management principle is the establishment of a waste recycling bank, encouragements for waste management, cultivating of a sense of responsibility in the community, constant supervision and participation in determining direction and solving problems together.

Keywords: System, Participation, Waste management, Community, Integration

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เกิดภาวะวิกฤตอันเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาของโลกซึ่งมีปัญหาสืบเนื่องมาจากกิจกรรมของมนุษย์โลกที่มุ่งสร้างเทคโนโลยีเพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตแต่ผลพวงของเทคโนโลยีเหล่านั้นส่งผลกระทบโดยก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาและกระทบต่อมวลมนุษยและสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในโลกทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขจากทุกคนในทุกระดับ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่มีนโยบายอย่างชัดเจนในการที่จะก่อให้เกิดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยมีเป้าหมายและหลักการที่จะมุ่งสู่การเป็นชุมชนสีเขียวอันเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนของตนเองให้มีความร่มรื่นน่าอยู่อาศัย

แนวคิดการสร้างระบบการบริหารจัดการขยะและของเสียของชุมชน โดยระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร โดยระบบที่พัฒนาขึ้นมีการกำหนดรูปแบบของระบบอย่างชัดเจน และได้จัดทำกิจกรรมเสริมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการนำระบบดังกล่าวมาใช้งานจริงในหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ได้จัดระบบการจัดการขยะโดยใช้ระบบผู้ทิ้งเป็นผู้คัดแยกขยะ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดปริมาณขยะและนำขยะบางส่วนกลับไปใช้ใหม่ตลอดจนนำขยะไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรที่พัฒนาขึ้นเป็นการดำเนินการจัดระบบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่าง และเป็นระบบต้นแบบให้นักศึกษาและบุคลากรนำไปขยายผลการปฏิบัติต่อไปยังครอบครัวและชุมชนอื่น ๆ ระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรที่พัฒนาขึ้นนี้ได้เน้นการคัดแยกขยะและการนำขยะมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยนำกิจกรรมด้านการจัดการและจัดทำธนาคารขยะและการนำขยะเศษอาหารมาใช้ประโยชน์ เป็นกิจกรรมเสริมที่ทำให้ เกิดการกระตุ้นให้มีการนำขยะมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นและเพิ่มมูลค่าของขยะ อันส่งผลต่อเนื่องทำให้เกิดการลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดหรือบำบัดและลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดรวมไปถึงเพิ่มรายได้จากการขายขยะและนำมาใช้ประโยชน์โดยการดำเนินการตามระบบที่พัฒนาขึ้นได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน จากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่ต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองร่วมกัน

ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีศูนย์การเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต อยู่ในตำบล โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมธนาคารชุมชน กิจกรรมร้านค้าชุมชน กิจกรรมการปลูกพืชผักทั้งชนิดน้ำ และป่นเม็ด กิจกรรมกลุ่มผลิตน้ำดื่ม อีกทั้งเป็นตำบลปลอดยาเสพติด มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีผู้นำที่มีความเสียสละ ประชาชนมีความสามัคคี และรักใคร่กันเป็นอย่างดี การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย เตาเผาขยะสาธารณะ หรือภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่เพียงพอ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เช่น ขุดลอกคูคลอง กำจัดวัชพืชในน้ำ ปลุกต้นไม้หรือพัฒนาสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลก็ถือเป็นอีกองค์การที่สร้างระบบการจัดการขยะที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมปฏิบัติ ในการสร้างระบบ รูปแบบการจัดการขยะที่มีความเหมาะสม รอบคอบ รอบด้าน และที่สำคัญสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการขยะ เพื่อป้องกันการเกิดโรคต่าง ๆ การมีระบบนิเวศที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง
2. เพื่อสร้างแบบจำลองระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย ใช้รูปแบบงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) โดยมีการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้อำนวยการ และประชาชนที่มีส่วนได้เสียทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกประชากรด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

กลุ่มที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะในชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจงได้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 รูป/คน

กลุ่มที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะในชุมชน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีเครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) แบบสนทนากลุ่ม การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) โดยการหาค่า IOC (Rovinelle & Hambleton)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการออกหนังสือถึงผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลางเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการออกหนังสือถึง ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ด้วยการทำสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนผู้มาในองค์การบริหารส่วนตำบลใช้การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์การตัดสินใจระดับความคิดเห็นสำหรับการตอบที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าว ไปกำหนดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป็นข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการแบบสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ทำการวิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล คือ เทคนิค 6'C Technical Analysis ด้วยกระบวนการ 1) กำหนดมโนทัศน์ (Concept) แนวคิดในการวิเคราะห์ 2) สารเนื้อหา (Contents) ของการวิเคราะห์ 3) การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Classify) ในการวิเคราะห์ 4) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Category) เพื่อการสังเคราะห์ 5) การสรุปและจัดระบบความคิด (Conceptualize) และ 6) การอธิบายความหมาย (Communication) ของการสังเคราะห์

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่ามัธยฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

1.1 ข้อมูลสภาพทั่วไป พบว่า สถานภาพปัจจุบัน ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นประชาชน จำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 ผู้บริหาร อบต. จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 บุคลากร จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 เพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และเพศหญิง จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 และเพศอื่น ๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ช่วงอายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ช่วงอายุ ไม่เกิน 20-30 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ช่วงอายุ 41-50 ปีขึ้นไป จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 ระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 87 ระดับปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และไม่ได้เข้ารับการศึกษ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบอาชีพ เกษตรกร จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 71.0 อาชีพข้าราชการจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 อาชีพธุรกิจ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 อาชีพอื่นๆ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จังหวัดนนทบุรี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 จังหวัดปทุมธานี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 และ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

1.2 ภาพรวมของการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แนวทางการบริหารจัดการขยะของ อบต. มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ หลักการสำคัญเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ประเภทของขยะในชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 การจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาด้านขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ปรารถนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มกระบวนการจัดการขยะในท้องถิ่น และ ประชาชนมีความเข้าใจในปัญหาขยะในชุมชนของเราเกิดจากความไม่รู้ของประชาชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.4 การจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านประเภทของขยะในชุมชน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ขยะมูลฝอยใน

ชุมชนของเรามีทั้งขยะเปียกขยะแห้ง รองลงมาคือ ประชาชนทุกคนควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย และขยะมูลฝอยในชุมชนของเราส่วนมากสามารถนำกลับมาปรับใช้ได้อีก

1.5 การจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนด้านการจัดการขยะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ต้องมีการตรวจตราติดตามประเมินสถานการณ์ขยะอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการอบรมฝึกฝนทักษะการคัดแยกขยะพื้นฐานจากครัวเรือน

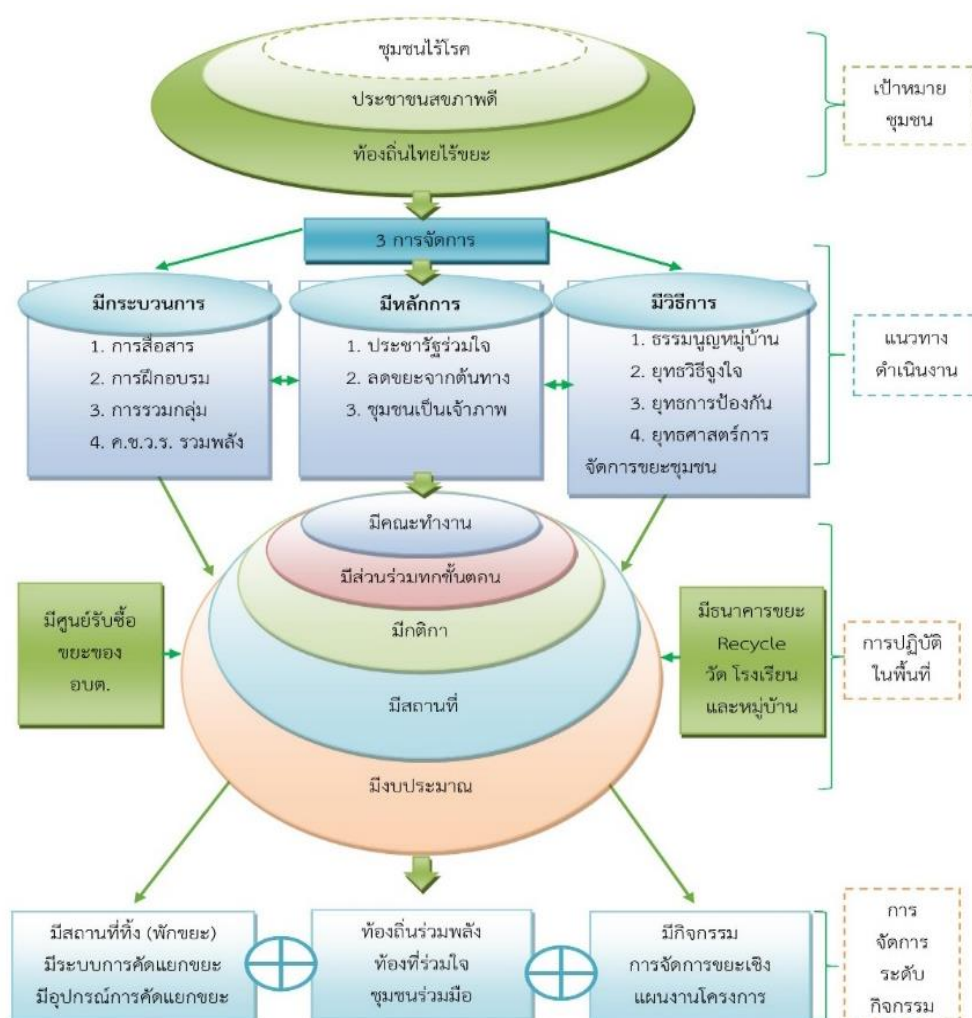
1.6 การจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านหลักการสำคัญเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรนำหลักการด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ รองลงมาคือ ควรนำหลักการด้านการคัดแยกขยะมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับชุมชน และควรนำหลักการด้านการลงโทษทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ

1.7 การจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรนำหลักการด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ รองลงมาคือ ควรนำหลักการด้านการลงโทษทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ และ ควรนำหลักการด้านการสร้างแรงจูงใจให้รางวัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะ

2. ผลการสร้างแบบจำลองระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง พบว่า รูปแบบระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง 1. มีการกำหนดเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ชุมชนไร้โรค ประชาชนสุขภาพดี ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ 2. มีแนวทางดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 หลักการจัดการ คือ 1) มีกระบวนการในการสื่อสาร การฝึกอบรม และการรวมกลุ่ม 2) มีหลักการ ค.ช.ว.ร. รวมพลัง คือ หลักประชารัฐร่วมใจ หลักการลดขยะจากต้นทาง และหลักชุมชนเป็นเจ้าภาพ 3) มีวิธีการสำคัญ คือ มีธรรมนูญชุมชน มี ยุทธวิธีจูงใจคนในชุมชน มียุทธการป้องกันปัญหาขยะก่อนมีปัญหามา และ มียุทธศาสตร์ 3 รับ และ 4. การปฏิบัติในพื้นที่ มีศูนย์รับซื้อขยะของ อบต. มีธนาคารขยะ Recycle ทั้งในวัด โรงเรียน โดยมีเจ้าภาพ มีส่วนรวม มีกติกา มีสถานที่ มีงบประมาณ มีสถานที่ทิ้ง มีเตาเผาขยะ มีรถเก็บขยะ และต้องมีการสร้างให้ท้องถิ่นร่วมพลัง ท้องที่ร่วมใจ ชุมชนร่วมมือ และมีกิจกรรมการจัดการขยะ ทั้งนี้ทุกกระบวนการต้องมีความต่อเนื่องและเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของทุกฝ่าย อันจะทำให้การบริหารจัดการขยะที่ครบวงจรและเป็นมิตรกับธรรมชาติ

ชุดความรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ในการสร้างระบบการจัดการขยะชุมชนนั้น มีองค์ประกอบการจัดการที่สำคัญ ได้แก่ 1. การมีเป้าหมายของชุมชนเพื่อการจัดการขยะ คือ ชุมชนไร้โรค ประชาชนสุขภาพดี ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ 2. มีแนวทางการดำเนินงาน 3 การจัดการ ได้แก่ 2.1 มีกระบวนการ

ที่ประกอบด้วย การสื่อสารประชาสัมพันธ์ มีการฝึกอบรมครบวงจร มีการรวมกลุ่มเครือข่ายชุมชน และมีการร่วมพลังทุกสถาบันทางสังคม ชุมชน : คชว. 2.2 มีหลักการดำเนินงาน ได้แก่ ประชาชนร่วมใจ ลดขยะต้นทาง และให้ชุมชนเป็นเจ้าภาพ 2.3 มีวิธีการที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย มีธรรมนูญชาวบ้าน มียุทธวิธีจูงใจชุมชน มียุทธการป้องกันปัญหาขยะ และมียุทธศาสตร์การจัดการขยะชุมชน 3. แนวทางการปฏิบัติในพื้นที่ โดยให้มีคณะทำงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน มีกติกาทุกระดับชุมชน มีสถานที่ดำเนินการชัดเจน มีงบประมาณสนับสนุน มีธนาคารขยะ 4 ระดับในชุมชน ประกอบด้วย ธนาคารขยะของหมู่บ้าน ธนาคารขยะของวัด ธนาคารขยะของโรงเรียน ธนาคารขยะของชุมชนสร้างเป็นธนาคารขยะ สาขาย่อย 24 แห่ง ธนาคารขยะ สำนักงานใหญ่ 1 แห่ง และ 4. การจัดการระดับกิจกรรม โดยมีสถานที่ทิ้ง (พักขยะ) มีสถานที่คัดแยกขยะ มีสถานที่อุปกรณ์การคัดแยกขยะ มีแผนงาน โครงการ จัดการขยะ มีกิจกรรมจัดการขยะ และมีความร่วมมือร่วมใจจากท้องถิ่น/ท้องที่ และชุมชน โดยมีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แบบจำลอง : ระบบการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือ ให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองกันเองตามหลักการกระจายอำนาจ การที่จะบริหารจัดการองค์การให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการขยะที่ต้องเกิดจากการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน เพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ครบวงจร อันจะนำมาซึ่งการแก้ปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลแพงพวย ด้านปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนนั้นมีปัญหาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

1. ระบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่พบปัญหาในการสร้างแนวร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และประชาชนในชุมชน ต้องมีการสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนด้านการจัดการขยะ ต้องมีการอบรมฝึกฝนทักษะการคัดแยกขยะพื้นฐานจากครัวเรือน ต้องมีการสร้างกลุ่มเครือข่ายการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ต้องมีการตรวจตราติดตามประเมินสถานการณ์ขยะอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการระดมสรรพกำลังสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน และที่สำคัญต้องมีความต่อเนื่อง ซึ่งจากการสำรวจทำให้ทราบว่า การจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลแพงพวย ด้านแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน สิทธิสานต์ ทรัพย์สิริโสภา (2544) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย : กรณีศึกษาการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยและมีความต้องการมีส่วนร่วมในการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ อาชีพสถานภาพทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอย ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอย

2. การมีหลักการจัดการขยะที่ดีร่วมกัน โดยปัญหาในการนำหลักการสำคัญเพื่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยต้องมีการถ่ายทอดให้กับทุกคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น อบต. ท้องถิ่น ท้องที่ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งควรนำหลักการด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ควรนำหลักการด้านการคัดแยกขยะมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับชุมชน ควรนำหลักการด้านการสร้างการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้เป็นรูปธรรมควรนำหลักการ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้รางวัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะ และควรนำหลักการด้านการลงโทษจากสังคมมาประยุกต์ใช้กับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อ.บ.ต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อ.บ.ต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วย การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อ.บ.ต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อ.บ.ต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อ.บ.ต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์หมู่บ้านสำหรับตัวแบบการตัดสินใจ

3. ความตระหนักรู้ด้านขยะชุมชน ความเป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะ และความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะของชุมชน จึงควรมีการสร้างความรู้ด้านขยะชุมชนของประชาชนและความเป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะของประชาชน ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องขยะของชุมชน ต้องมีการสร้างระบบการสร้างจิตสำนึก ด้วยการอธิบายเพิ่มให้กับเด็กและเยาวชน ในการคัดแยกขยะ การลดขยะจากบ้าน การเพิ่มมูลค่าของขยะด้วยวิธีการด้วยการก่อตั้งธนาคารขยะ การรับแลกเป็นสิ่งของ การเป็นศูนย์กลางในการรับแลกขยะ เพื่อการนำเงินไปเป็นทุนของชุมชน ด้วยการสร้างข้อกำหนดร่วมกันในการนำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือช่วยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาคร เชื้อญวน (2547) วิจัยเรื่อง จิตสำนึกของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปาดองต่อการจัดการขยะมูลฝอย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชน ในเทศบาลเมืองปาดองมีจิตสำนึกต่อการจัดการขยะมูลฝอย และประชาชนในถิ่นประชาชนย้ายถิ่น และประชาชนแฝงมีจิตสำนึกต่อการจัดการขยะมูลฝอย

4. แนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะเกิดจากการร่วมกันหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับการจัดการขยะให้เกิดมูลค่า เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชน และจะเป็นอนาคตของลูกหลานที่เราจะต้องร่วมกันดูแลรักษา ซึ่งสิ่งสำคัญคือ การที่ชุมชนมีเป้าหมายร่วมกัน ภายใต้คำว่า “ชุมชนสะอาด ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ ประชาชนสุขภาพดี” เป็นนโยบายหลักในการบริหารจัดการประเทศซึ่งทางรัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการหารูปแบบในการบริหารจัดการที่ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ท้องถิ่นจะร่วมกันบริหารจัดการขยะในชุมชนที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นตาม การขยายของเขตเมืองอย่างต่อเนื่อง

การสร้างชุมชนให้สะอาดนอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะแล้วยังเป็นการสร้างสุขภาวะให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดยมีรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแรงผลักดัน ทั้งทางด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจ ยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความสะอาดของชุมชนร่วมกัน การส่งเสริม บ้าน วัด โรงเรียน และ อบต. ให้มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การคัดแยกขยะการรับซื้อ การขาย การนำเงินที่ได้มาสร้างประโยชน์กับชุมชน การเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม ทั้งการสร้างระบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้ครบวงจร ตั้งแต่การจัดการขยะต้นทางมาถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันจากร่วมมือกันของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย นั้นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการขยะที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทุกอย่างให้สะดวก สะอาด ทั้งชุมชน

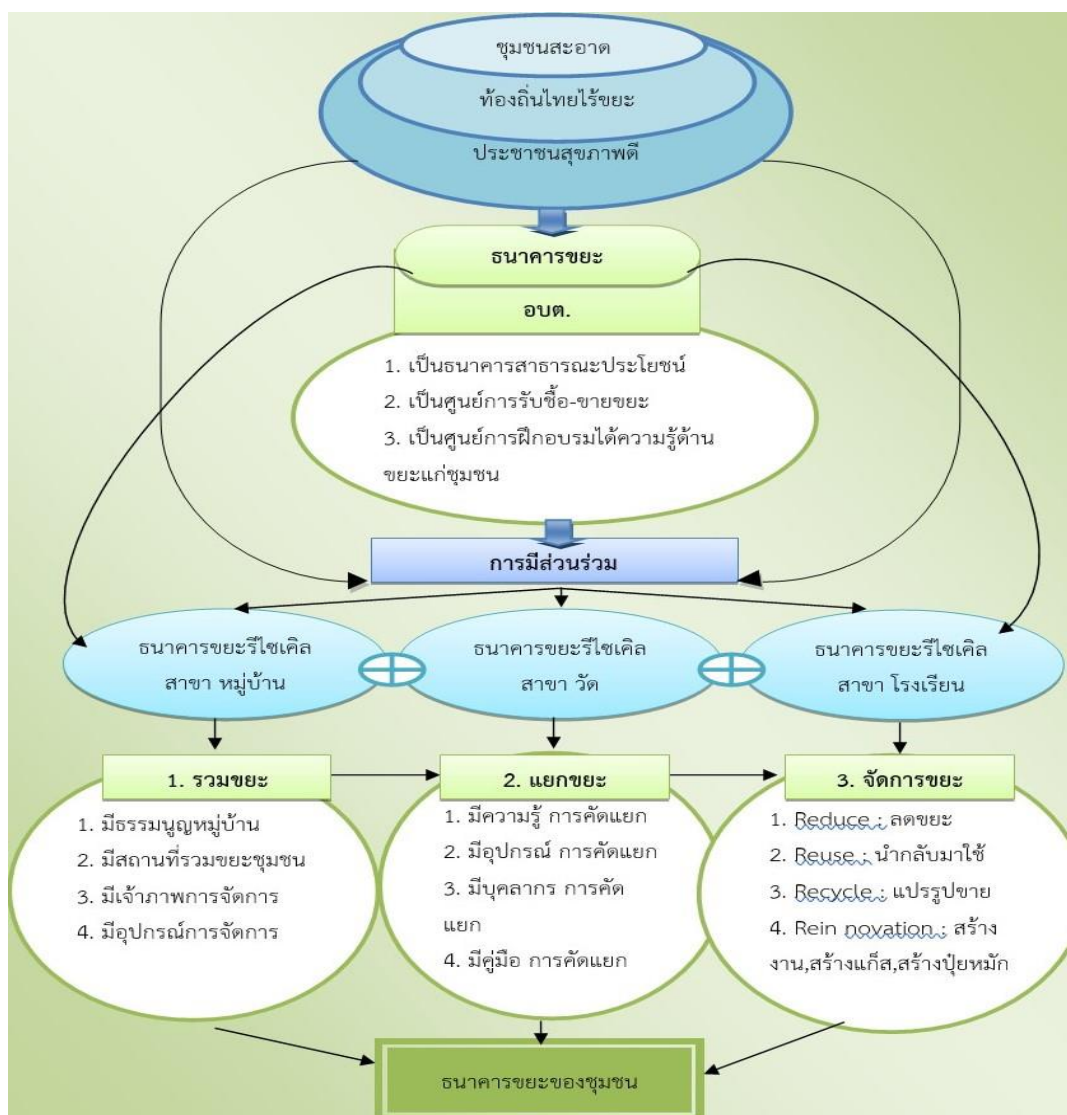
ดังกล่าวข้างต้นจึงควรมีการสร้างระบบการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ชุมชนต้องมีเป้าหมายของชุมชนเพื่อการจัดการขยะ คือ ชุมชนไร้โรค ประชาชนสุขภาพดี ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ มีแนวทางการดำเนินงาน 4 การจัดการ ได้แก่ มีกระบวนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ มีการฝึกอบรมครบวงจร มีการรวมกลุ่มเครือข่ายชุมชน และมีการร่วมพลังทุกสถาบันทางสังคม ชุมชน : คหกร มีหลักการดำเนินงาน ได้แก่ ประชาชนร่วมใจ มีการลดขยะต้นทาง และให้ชุมชนเป็นเจ้าภาพมีวิธีการที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย มีธรรมนูญชาวบ้าน มียุทธวิธีจิตใจชุมชน มียุทธการป้องกันปัญหาขยะ และมียุทธศาสตร์การจัดการขยะชุมชน มีแนวทางการปฏิบัติในพื้นที่ โดยให้มีคณะทำงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน มีกติกาทุกระดับชุมชน มีสถานที่ดำเนินการชัดเจน มีงบประมาณสนับสนุนเทียบผล มีการจัดระบบธนาคาร 4 ระดับในชุมชน ประกอบด้วย ธนาคารขยะของหมู่บ้าน ธนาคารขยะของวัด ธนาคารขยะของโรงเรียน ธนาคารขยะของชุมชนสร้างเป็นธนาคารขยะ สาขาย่อย 24 แห่ง ธนาคารขยะ สำนักงานใหญ่ 1 แห่ง และมีการจัดการระดับกิจกรรม โดยมีสถานที่ทั้ง (พักขยะ) มีสถานที่คัดแยกขยะ มีสถานที่อุปกรณ์การคัดแยกขยะ มีแผนงาน โครงการ จัดการขยะ มีกิจกรรมจัดการขยะ และมีความร่วมมือร่วมใจจากท้องถิ่น/ท้องที่ และชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการจัดการธนาคารขยะชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง มีเป้าหมายหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ ชุมชนสะอาด ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ และประชาชนสุขภาพดี โดยมีการบริหารจัดการโดยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล โดยมี อบต. เป็นศูนย์กลาง มีหลักการสำคัญ คือ 1) เป็นธนาคารสาธารณประโยชน์ 2) เป็นศูนย์การรับซื้อขยะ 3) เป็นศูนย์

การฝึกอบรม 4) เป็นศูนย์การจัดการขยะเชิงยุทธศาสตร์ชุมชน และที่สำคัญมีการสร้างการมีส่วนร่วม โดยมีธนาคารขยะสาขาหมู่บ้าน สาขาวัด สาขาโรงเรียน โดยแต่ละธนาคารขยะมีการจัดการ 3 วิธีการสำคัญ คือ การรวมขยะ การแยกขยะ และการจัดการขยะ ในการรวมขยะ ควรมีธรรมนูญชุมชน สถานที่ที่รวมขยะ มีเจ้าภาพ มีอุปกรณ์แยกขยะ ในการแยกขยะควรมีความรู้ มีอุปกรณ์ มีบุคลากร มีคู่มือ และในการจัดการขยะ ควรมีการลดขยะ การนำกลับมาใช้ การแปรรูปขาย และการสร้างพลังงาน สร้างแก๊ส สร้างปุ๋ยหมัก ซึ่งในแต่ละกระบวนการจัดการขยะนั้น อบต. ต้องมีการจูงใจชาวบ้านให้เห็นคุณค่าในการจัดการขยะในชุมชนให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบขอความสะอาดของชุมชน พร้อมทั้งต้องมีการกำกับดูแล การบริหารจัดการ ทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการให้มีทิศทางไปในทางเดียวกัน โดยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาระบบการจัดการขยะชุมชน 3 ภาคส่วนที่จะขับเคลื่อนความเป็นระบบและความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน คือ ภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย ประชาสังคม และภาคท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติงาน

1.2 ควรมีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ในชุมชนท้องถิ่นสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วม รับรู้และเรียนรู้อย่างจริงจัง

1.3 บุคลากรผู้บริหารงานท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ การจัดการ 2 ปัจจัย และกำหนดแบบแผนการจัดการ ดังนี้

1.4 ผู้บริหารงานท้องถิ่นและบุคลากรทุกส่วนงานควรมีส่วนร่วมการสร้างวัฒนธรรมความรักความสะอาดของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

1.5 ควรมีการจัดทำหลักสูตรการอบรมทักษะการจัดการขยะอย่างถูกวิธีให้กับประชาชน และเยาวชนอย่างทั่วถึง และควรมีการจัดการฝึกอบรมคณะทำงาน การจัดการระบบธนาคารขยะชุมชน และผู้จัดการสาขาต่าง ๆ ให้เข้าใจและมีแรงบันดาลใจเพื่อสาธารณะที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านและทุนทางสังคมในชุมชนต่อการสร้างชุดความรู้การจัดการขยะ

2.2 ควรทำการศึกษาชุดโครงการ R&D ในด้าน RDF (Refuse Derived Fuel) เพื่อกำหนดชุดความรู้การแปลงขยะสู่พลังงานที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

ชัชกุล รัตนวิบูลย์. (2543). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สาคร เชื้อฉนวน. (2547). จิตสำนึกของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองป่าตองต่อการจัดการขยะมูลฝอย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สิทธิศานต์ ทรัพย์ศิริโสภณ. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย: ศึกษากรณีการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.). New York: Harper and Row Publications.